

He ngakinga e pā ana ki te pare o te NZAC

He ngakinga e pā ana ki te whakaahua o te pare

- **Hangaia he ara tautohu** mō ngā angawaho i te pare:
 - hoatu he tau motuhake tēnā angawaho, ki tēnā;
 - whakarārangitia aua tau;
 - tuhia te ingoa o ia angawaho ki te taha tonu o tana tau motuhake.
- **Karangia ngā angawaho.** Me rerekē pea te tae mō ia Pūtoi, mō ia Karangatanga rānei.
- **Karangia ngā manaia.** He pāua te wāhanga whakaroto o ia karu – ka kīia tēnei he mata-āruru.
- **Tēnā tuhia he angawaho.**

He ngakinga e pā ana ki ngā pārongo mō te pare

- **He wero tātaki kupu:** kōwhiria he kupu mai i ngā kōrero e piri ana ki ia angawaho, ka ako ki te tātaki i taua kupu. Tuhia he rerenga kōrero e whakamahi tika ana i te kupu.
- **He wero waihanga kupu:** kōwhiria he kupu, ka whakarāangi i ngā kupu katoa ka taea e koe te waihanga ki ngā pū o taua kupu.
- **He wero matawhenua:** kimihia mai ngā ingoa wāhi me ngā moutere o Aotearoa ka whakahuatia ake i roto i ngā kōrero.

He pātai e pā ana ki te pare

Ngā angawaho

1. Hui katoa, e hia ngā angawaho i te pare?
2. E hia ngā angawaho ki te taha mauī, e hia ki te taha matau o te manaia kei waenganui pū? (He rerekē tēnei i tōu ake taha mauī, taha matau?)
3. E hia katoa ngā pepeke?
4. E hia ngā angawaho ehara i te pepeke?
5. E hia ngā waewae o te pūngāwerewere, e hia ngā waewae o te pūwereriki?
6. E hia ngā waewae o ia pītara?
7. E hia ngā parirau o te ngaro?
8. E hia ngā parirau o ētahi atu pepeke?
9. E hia ngā tarakina i te waewae o muri o te wētā?
10. E hia ngā wāhanga tinana o te weri?

11. E hia ngā angawaho e anga ana ō rātou ūpoko:
 - a. ki runga
 - b. ki raro
 - c. ki te taha mauī
 - d. ki te taha matau
 - e. kua tētahi o ēnei i runga ake nei?

12. E hia ngā angawaho he nui ake i te 20° te koki i waenga i te takotoranga o te tinana o te angawaho me tētahi rārangi poutū, tētahi rārangi huapae rānei i runga i te pare?

Ngā manaia

1. E hia ngā manaia i roto i te pare?
2. E hia katoa ō rātou karu?
3. E hia ngā manaia he whai karu kotahi anake?
4. E hia katoa ngā arero? Whakaahuatia mai te hanga o ngā arero.
5. E hia ngā mati i ia waewae, i ia ringa o tētahi manaia?
6. Hui katoa, e hia ngā mati?
7. Hui katoa, e hia ngā mati whai maikuku?

Ngā ingoa pūtaiao

- Ina āta whakaahuatia tētahi kararehe, tētahi tipu rānei e ngā kairangahau pūtaiao, ka tapaina a ia ki tētahi ingoa pūtaiao.
- E rua ngā wāhanga o te ingoa pūtaiao, ko te ingoa o te **Puninga**, me te ingoa o te **momo**, ā, i te nuinga te wā, tuhia ai ki te momotuhi *tītaha*.
- Me pūmatua te pū tuatahi o te ingoa o te *Puninga*, engari me pūriki te katoa o te ingoa o te *momo*.
- Whakarōpūhia ai ngā rauropi katoa ki tētahi whakapapa nui e tohu ana i te whanaungatanga i waenga i tēnā, i tēnā.

Te whakarōpūtanga o ngā angawaho i runga i te pare

Ko ngā angawaho 13 kei te pare, nō ētahi Pūtoi 10 o ētahi Karangatanga e 3 o te poro Arthropoda, pēnei nā:

Pori: **Arthropoda** (ko te tikanga o tēnei ingoa, ko te “peke whai monamona”)

- Karangatanga: **Insecta** (ngā pepeke)
 - Pūtoi: **Coleoptera** (ngā pītara)
 - Pūtoi: **Diptera** (ngā ngaro)
 - Pūtoi: **Hemiptera** (ngā pepeke tūturu)
 - Pūtoi: **Hymenoptera** (ngā wāpu)

- Pūtoi: **Lepidoptera** (ngā pūrēhua me ngā pūrerehua)
- Pūtoi: **Odonata** (ngā kapokapowai)
- Pūtoi: **Orthoptera** (ngā māwhitiwhiti me ngā wētā)

- Karangatanga: **Arachnida** (ngā pūwereriki me ngā pūngāwerewere)
 - Pūtoi: **Acari** (ngā pūwereriki)
 - Pūtoi: **Araneae** (ngā pūngāwerewere)

- Karangatanga: **Myriapoda** (e tohu ana 'he maha ngā peke'; ngā weri me ngā weri waemano)
 - Pūtoi: **Chilopoda** (ngā weri).

Trevor Crosby (kaitiaki, NZAC)
Manaaki Whenua
Pouaka Motuhake 92170
Tāmaki-makau-rau, Aotearoa.

Hēni Jacob (kaiwhakamāori)
Horowhenua, Aotearoa